

► 19 Mayo, 2016

MARGINALIA

Llull i els lul·listes, tots folls

Jordi Llovet

Amb motiu dels set-cents anys de la mort de Ramon Llull han aparegut diverses publicacions d'aquest home pietós, savi, ultracristià, apologètic, antibel·licista, coneixedor de diverses llengües semítiques i romàniques, visitador de les universitats de Montpeller i de París, mai format amb suficient *institutio*, viatger, poeta de coses terrenals fins als 32 anys, visionari i somiatruïtes, obsessiu... però, al capdavant, la primera persona d'Europa que va fer servir la llengua vulgar o vernacula (en el seu cas, el català) per escriure teologia i filosofia, molt abans que el tan acreditat, per aquesta i altres raons, Monsieur Des Cartes.

Entre aquestes publicacions, esmentem el *Llibre de les bèsties* (que segueix el model de faula moralitzant tan divulgat a l'edat mitjana), part substantiva del *Llibre de meravelles*, editat a Sembra, Barcanova, Proa i Bromera; l'edició facsimil del primer *Llibre d'Evast e Blaqueria* —que s'hauria hagut d'editar com a *Blanqueria*, que és com està escrit en aquesta edició, amb títol de nasal sobre la a— i l'assaig *Ramon Llull essencial: Retrat d'un pare d'Europa* (sic), a càrrec de Pere Villalba. El primer ha estat editat per Joan Santanach i Suñol, **Universitat de Barcelona (UB)**, 2016, i el segon per Librosdevanguardia, també a Barcelona, 2016.

El facsimil s'ha fabricat —cosa gens fàcil; només cal digitalitzar el llibre i reimprimir-lo— a partir de l'edició valenciana de 1521, impulsada pel prevere i lul·lista Joan Bonllavi —jueu d'origen, jo diria, pel cognom, com tots els Bonastre, Bonfill i Bonhome—, i imprès a València, a la casa de “mestre Johan Joffré, estampador”. Conté, com és sabut, el famós *Llibre d'amic e amat*, un dels més importants de tota la mística de la baixa edat mitjana. Porta un pròleg ben escrit, del mateix Santanach, que fa anys que es dedica a estudiar Llull. És llibre només recomanable per a col·leccionistes, devots de Llull i persones a qui no cansi llegir la

lletra gòtica, amb un interlineat espès que demostra que el paper, al XVI, encara devia ser molt car. Qui ja tingui el facsimil de la crònica del rei en Jaume, també editat per la UB, xalarà amb aquesta nova exposició pública d'un llibre del fons de la nostra universitat, riquíssim.

Pel que fa al llibre de Villalba, es pot recomanar amb vivesa a qualsevol lector. El pensament de Llull és relativament complex, per bé que el seu estil encara podria donar moltes lliçons a

Llibres com aquest fan falta en un país en què els *scholars* escriuen sobre Llull disquisicions feixugues, incomprensibles pel comú: sembla que els savis universitaris sempre hagin d'agafar la ploma per *épater* els seus col·legues, en lloc de projectar arreu les nostres més altes i velles valors literàries.

Llull no va entrar en el terreny de la teologia i la filosofia fins després dels famosos somnis i visions als 32 anys, també després d'haver portat una vida luxosa —els seus pares eren gent d'upa,

propietaris a la ciutat de Barcelona i benefactors de Jaume I—, luxuriosa i amb més d'una luxació a causa del penúltim adjectiu. Va deixar muller i fillada, i va començar a practicar una triple vida de purificació, d'apologètica i d'escriptura, deixant enrere una sèrie de composicions que mai no s'han vist, de caràcter trobadoresc, com esqueia a una persona culta del seu temps —encara es trobarien traces d'aquesta influència en Jordi de Sant Jordi, al XVI!

Va escriure molt, sempre amb un propòsit que es troba als antípodes de l'esperit de les croades bel·licoses. Va fundar una mena d'Escola d'Idiomes de la Generalitat,

en què, abans que succeís a les universitats medievals, s'estudiava l'hebreu, el llatí i l'àrab: els dos últims els va dominar, com el català, i amb aquestes llengües va dir tot el que va voler: una llarga sèrie de tractats sobre teologia, coneixement, educació i altres qüestions, pels quals va ser denominat “Ramon lo foll”, o “l'il·luminat”, a causa del manlleu de la lògica d'Alatzell i d'un sistema de signes parent dels que feia servir la càbala judaica: tota una *ars*, una tècnica per al coneixement total, que va fer les delícies de Leibniz i més tard de Borges. Per aquesta manera de procedir, l'Església mai no li ha professat gran devoció. Li la professen, això sí, des de la seva mort o poc després, un reguitzell d'il·luminats d'arreu del món, alemanys en especial, tocats pel geni o la mania.

Un gravat de Ramon Llull.

Per fer tractats diversos i usar signes propers a la càbala, l'Església no li ha professat mai devoció

tots els aprenents d'escriptor que hi ha al país, molts dels quals coneixen el lèxic català —que ve a ser el de Llull—, però naufraguen en el domini de la sintaxi, i més encara de la prosòdia, cosa que no li passa mai al nascut a Palma de Mallorca el 1232. És un llibre amè, en què l'autor explica —amb una llengua de vegades més arcaica que la de Llull mateix— l'abecé de la vida i l'obra del beat, amb rigor, d'una manera ordenada i sense oblidar res de substancial.